

מדינת ישראל
משרד החינוך

מערכת שידורים לאומית

שיעור עברית לכיתה ו'

נושא השיעור: הבנת משמעויות בשיר

עם המורה: חנה אבוחצירא

נא הצטיידו במחברת עברית וקלמר

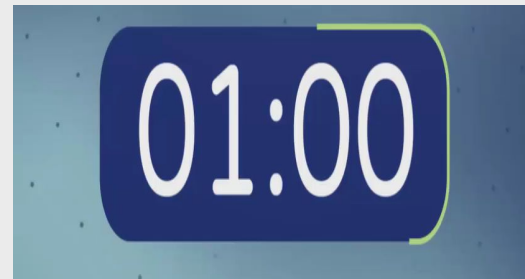

מה נלמד היום?

- נפתח את השיעור בחידת תמונה
- בעקבות חידת התמונה, נגלה את נושא השיעור ונחזק את יכולתנו להעמיק במשמעויות בטקסט הספרותי (שיר)
- נסכם את השיעור במחשבות ובמסקנות עיקריות
- נתרגל את הנושא הנלמד באמצעות משימה שנבצע באופן עצמאי

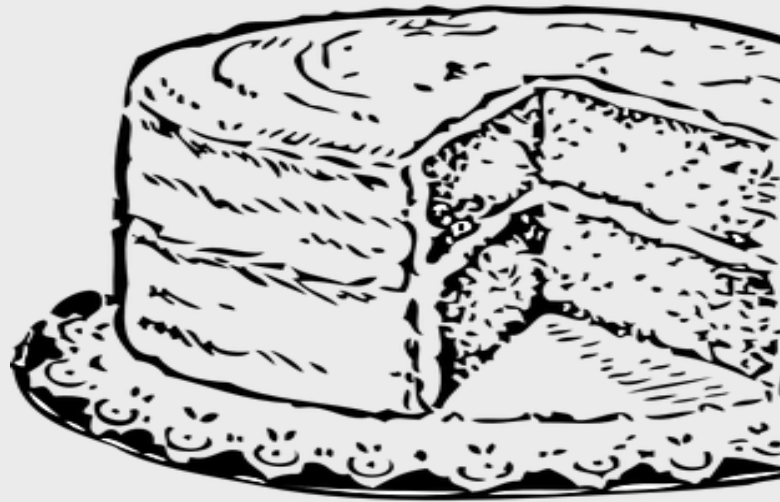
מה להביא לשיעור?

00:30

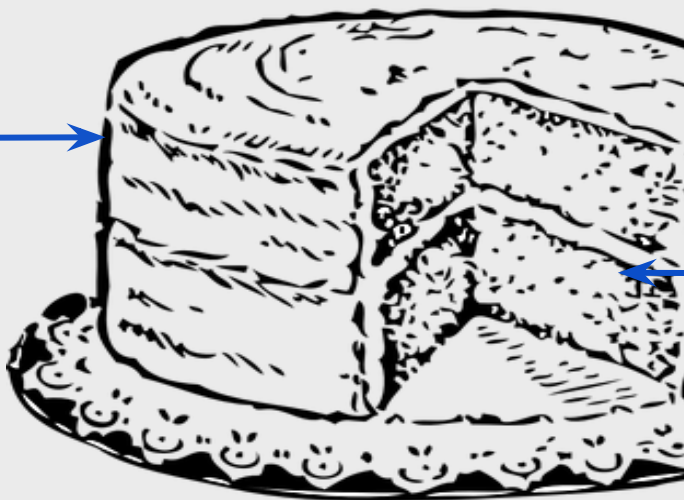
מתחילים בכיף

תלמידים יקרים,
התבוננו בתמונה שלפניכם. היא רומזת על נושא השיעור שלנו.
מהו הנושא, לדעתכם?

המסר הסמוי בטקסט- משל העוגה

גלוי

סמוי

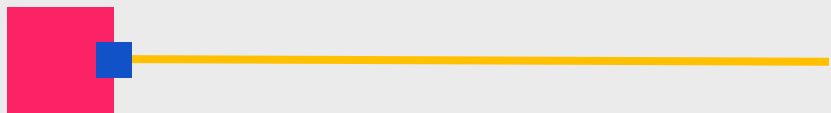

מה אנחנו כבר יודעים?

כפי שאנו ודאי יודעים,

מסר סמוי - לא מתואר באופן גלוי בטקסט. הוא נמצא "מתחת לפני השטח", בעומק הטקסט, וניתן להבין ולהסיק אותו מתוכו

מסר סמוי – יכול להיות רעיון או טענה שאפשר להבין אותה מתוך הטקסט, וגם תחושה או הרגשה שעולה מתוך הטקסט ולא מתוארת בו באופן גלוי

עכשיו לומדים

בשיר "בלילה הזה" קיימים מסרים
גלויים ומסרים סמויים.

למשל:

הזמן בו התרחש האירוע המתואר בשיר

הוא **בלילה**.

איך יודעים זאת? בפתיחת השיר כתוב

באופן גלוי:

"בלילה הזה"

בַּלִּילָה הַזֶּה
| רחל שפירא

"בַּלִּילָה הַזֶּה" - אָמַר הָעֶבֶד לָאִשָּׁה -
"צָקִי מִיָּם לְקִמּוֹת וּלוֹשֵׁי הָעֵסָה.
שׁוֹרְפֵי בִתְנוֹר, אֶל תְּשִׁימִי שְׁמֹרִים.
הַלִּילָה הַזֶּה הוּא לֵיל-שְׁמֹרִים!"

תִּמְהָה הָאִשָּׁה - וְהָאֵב לָהּ הִגִּיד:
"לֹא עוֹד אֶעֱבֹד בְּלִבָּנִים וּבִטִּיט.
שִׁימִי בַּצֹּרֹר אֶת כָּל הַחֲפָצִים.
הַלִּילָה הַזֶּה אֲנַחְנוּ יוֹצְאִים!"

סָח לָהּ הָאֵב, וְהִלְד שְׁמַע:
"אֵינְנִי עוֹד עֶבֶד, וְאַתָּ - לֹא אָמָה!"
אָכְלוּ פֶת דָּקָה וְלָקְחוּ הַמְקִלּוֹת -
אָבָא אָמַר שְׁאֲסוֹר לְחִכּוֹת.

הָיָה אִזּוֹ אָבִיב, וְרִיחוֹת שֶׁל נִיסָן
מִלְאוּ הָאָוִיר בְּבֶשֶׁם שֶׁל גֶּן.
יָרַח עָגֵל הָאִיר בְּשָׁמִים.
בַּלִּילָה הַזֶּה יָצְאוּ מִמִּצְרַיִם.

עכשיו לומדים

**אולם, כמו בעוגת השכבות
בשיר קיימים גם מסרים סמויים
הנמצאים בעומק הטקסט
מתחת לפני השטח
ננסה לזהות אותם.**

בְּאִי־לָהּ הַזֶּה | רמאל שפיר

"בְּלִילָה הַזֶּה" - אָמַר הָעֶבֶד לָאִשָּׁה -
"צָקִי מִיָּם לְקִמַּח וְלוֹשִׁי הָעֶסָה.
שׁוֹרְפִי בְּתֵנּוֹר, אֶל תְּשִׁימִי שְׁמֹרִים.
הַלִּילָה הַזֶּה הוּא לֵיל-שְׁמֹרִים!"

תִּמְהָה הָאִשָּׁה - וְהָאֵב לָהּ הִגִּיד:
"לֹא עוֹד אֶעֱבֹד בְּלִבָּנִים וּבִטִּיט.
שִׁימִי בַּצָּרוֹר אֶת כָּל הַחֲפָצִים.
הַלִּילָה הַזֶּה אֲנַחֲנוּ יוֹצְאִים!"

סָח לָהּ הָאֵב, וְהִלָּד שְׁמַע:
"אֵינֶנִּי עוֹד עֶבֶד, וְאֵת - לֹא אֶמָּה!"
אָכְלוּ פֶת דָּקָה וְלָקְחוּ הַמְקָלוֹת -
אָבָא אָמַר שְׁאֲסוֹר לְחֻכּוֹת.

הָיָה אִזְּ אָבִיב, וְרִיחוֹת שֶׁל נִיסָן
מְלֹאוֹ הָאֵוִיר בְּבִשָּׁם שֶׁל גֶּן.
יָרַח עָגֹל הָאֵיר בְּשָׁמִים.
בְּלִילָה הַזֶּה יָצְאוּ מִמְצָרִים.

00:30

עכשיו לומדים

אפשר ללמוד מתוך השיר שהאב מאד מתרגש.
זה לא כתוב באופן גלוי ומפורש, אבל יש לכך
רמזים בשיר. מהם? כיצד נלמד מן הרמזים
האלה?

למשל, נלמד על ההתרגשות של האב מתוך
סימני הקריאה הרבים שמופיעים לאחר מילים
שהאב אומר לאישה

זהו את כל המשפטים שבהם מופיע סימן
קריאה בשיר. כעת, נסו לקרוא את המשפטים
הללו בקול רם. איזו תחושה עלתה בכם
כאשר קראתם אותם? באיזו נימה קראתם

בְּלִילָה הַזֶּה

| רמז שפיר

"בְּלִילָה הַזֶּה" - אָמַר הָעֶבֶד לְאִשָּׁה -
"צָקִי מִיָּם לְקֶמַח וְלוֹשֵׁי הָעֶסָה.

שֶׁרָפִי בְּתֵנּוּר, אֶל תְּשִׁימִי שְׁמֹרִים.

הַלִּילָה הַזֶּה הוּא לַיִל-שְׁמֹרִים!"

תִּמְקֶהה הָאִשָּׁה - וְהָאֵב לָהּ הִגִּיד:

"לֹא עוֹד אֶעֱבֹד בְּלִבָּנִים וּבְטִיט.

שִׁימִי בְּצִרּוֹר אֶת כָּל הַחֻפְצִים.

הַלִּילָה הַזֶּה אֲנִיחֵנוּ יוֹצְאִים!"

סָח לָהּ הָאֵב, וְהִילֵד שְׁמַע:

"אֵינֶנִּי עוֹד עֶבֶד, וְאֵת - לֹא אָמַר!"

אָכְלוּ פֶת דָּקָה וְלָקְחוּ הַמִּקְלוֹת -

אָבָא אָמַר שְׁאֲסוּר לְחֻכּוֹת.

הָיָה אֵז אֲבִיב, וְרִיחוֹת שֶׁל נִיסָן

מָלְאוּ הָאוֹר בְּבֶשֶׁם שֶׁל גֶּן.

יָרַח עָגֵל הָאִיר בְּשָׁמַיִם.

בְּלִילָה הַזֶּה יֵצְאוּ מִמִּצְרַיִם.

אפשר לדמיין שהאב התרגש מאד כאשר אמר
את הדברים לאישה. הוא לבטח אמר אותם בקול
גדול משום שהוא שמח מאד - הם יוצאים סוף כל
!סוף מעבדות לחירות
לעיתים, כשאנשים מתרגשים, הם מביעים בקול
את התרגשותם. סימן הקריאה רומז על מסר
סמוי: האב התרגש מאד ודיבר אל האישה
בהתרגשות ובקול.

"מתוך אתר 'האקדמיה ללשון עברית'

סימן קריאה (!) בא אחרי משפט המביע ציווי, משאלה, תמיהה, התרגשות, חשיבות
של דבר.. "אתם מוזמנים לקרוא בהרחבה על תפקידי סימן הקריאה באתר
האקדמיה.

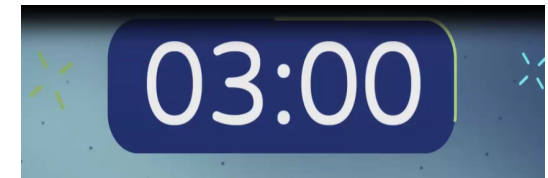

תרגול

אפשר ללמוד מתוך השיר
שהאישה לא הבינה מיד את
המסר של האב, למרות שאמר
במפורש: הם סוף סוף יוצאים
ממצרים.

קראו את הבית השני של השיר.
איזו מילה בבית זה מלמדת על
? כך

תִּמְהָהּ הָאִשָּׁה - וְהָאֵב לָהּ הִגִּיד:
"לֹא עוֹד אֶעֱבֹד בְּלִבָּנִים וּבְטִיט.
שִׁימִי בְּצִרּוֹר אֶת כָּל הַחִפְצִים.
הַלֵּילָה הַזֶּה אֲנַחֲנוּ יּוֹצְאִים!"

והפתרון הוא

מתוך השיר, ניתן ללמוד שהאישה
לא הבינה מיד את המסר הגלוי
שניסה להעביר לה האב: הם סוף
סוף יוצאים ממצרים
בשיר, לא מצוין באופן גלוי כי
האישה לא הבינה מיד את כוונתו
של האב, אבל ניתן להסיק זאת
מתוך אחת המילים המופיעות
"בבית הראשון של השיר: "תִּמְהָה

תִּמְהָה הָאִשָּׁה - וְהָאֵב לָהּ הִגִּיד:
"לֹא עוֹד אֶעֱבֹד בִּלְבָנִים וּבְטִיט.
שִׁימִי בְּצִרּוֹר אֶת כָּל הַחֻפְצִים.
הַלֵּילָה הַזֶּה אֶנְחֲנוּ יוֹצְאִים!"

והפתרון הוא

נשים לב למילה "תְּמָהָה"
המילה "תְּמָהָה" רומזת על מסר סמוי,
שאינו מופיע בגלוי בשיר
האישה לא הבינה מיד את כוונת האב,
שביקש ממנה בתחילת השיר להכין עיסת
בצק, והיא **תְּמָהָה**, כלומר, הייתה **מופתעת**
מדבריו. לכן האב צריך היה להוסיף ולומר
בבית השני של השיר "הלילה הזה אנחנו
"יוצאים"

תְּמָהָה הָאִשָּׁה - וְהָאָב לָהּ הִגִּיד:
"לֹא עוֹד אֶעֱבֹד בְּלִבָּנִים וּבְטִיט.
שִׁימִי בַצָּרוֹר אֶת כָּל הַחֻפְצִים.
הַלֵּילָה הַזֶּה אֲנַחְנוּ יוֹצְאִים!"

מסיימים ומסכמים

כדי לזהות מסר סמוי בטקסט
נשאל את עצמנו:

- איזו סימן או מילה רומזים לנו על מסר סמוי? ✓
- מה ההרגשה שיוצרים אצלנו תיאורים שונים בטקסט? ✓
- מה הרעיון שאנו יכולים ללמוד מתוך הכתוב בטקסט? ✓
- מהי אנחנו משערים לגבי הכוונה של הכותב? ✓

כדי להבין מסר סמוי, עלינו "לצלול" אל השכבות
העמוקות של הטקסט, להתבונן בעומק המילים ולחשוב
על הכוונה הנסתרת מאחוריהן.

ממשיכים לתרגל

תלמידים יקרים,

אתם מוזמנים להאזין לשיר "שבט אחים ואחיות".

בעקבות השיעור, התחזקה אצלכם היכולת לזהות מסרים סמויים
בטקסט.

נסו לזהות בשיר כמה שיותר מסרים סמויים...

שתפו את בני המשפחה במסרים הסמויים השונים שמצאתם...

גם הם גילו את המסרים האלה? אולי גילו אחרים?

נחמד לשוחח על כך.

מדינת ישראל
משרד החינוך

תודה שצפיתם בשידור

הופק עבור משרד החינוך ע"י מטח